

RUIJVEN-ZUIDPOLDER- ACKERDIJK-OUDE LEEDE

PIJNACKER-NOOTDORP

natuuronderzoek

colofon

15 oktober 2010

- tekst	Kees Mostert
Bram Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld
Visstraat 1, 4101 AC Culemborg
Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028
Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
- contactpersonen	Michel Barendse gemeente Pijnacker-Nootdorp

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Methode.....	4
3	Resultaat.....	6
4	Conclusie.....	16
5	Bijlagen.....	17

1 Inleiding

Initiatief

De gemeente Pijnacker-Nootdorp is bezig met een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied in het zuidwestelijk deel van de gemeente. In dit plan worden de huidige bestemmingen bestendigd en een klein aantal nieuwe ontwikkelingen zoals een natuur-/recreatiegebied en enige woningbouw (i.p.v. kassen) mogelijk gemaakt. Hoewel geen onderdeel van het bestemmingsplan is t.b.v. het natuuronderzoek het bebouwingslint en aangrenzende kavels van Oude Leede aan het onderzoeksgebied toegevoegd. Aldus omvat het onderzoeksgebied het deel van de gemeente Pijnacker-Nootdorp ten zuidwesten van de N470 en bestaat uit de Zuidpolder, De Droogmaking in de Zuidpolder, De Akerdijkse Plassen en het bebouwingslint van Oude Leede inclusief kassen (tussen Ringvaart en Onderweg; figuur 1).

figuur 1: onderzoeksgebied (bestemmingsplangebied plus Oude Leede ten noorden van de Onderweg)

Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied is grotendeels agrarisch, maar is de laatste decennia sterk in de invloedssfeer gekomen van het stedelijke gebied. In het gedeelte ten westen van de Zuideindse Weg is het recreatiegebied Ruyven aangelegd. Ten noorden en zuiden daarvan is nog enig open veenweidegebied aanwezig. In de Zuidpolder van Delfgauw is recent de provinciale weg N 470 gerealiseerd. Ten zuiden van deze weg is een compensatiegebied (voornamelijk moeras) aangelegd. De polder ten oosten van de Zuidpolder van Delfgauw tussen de Overgauwse weg en Pijnacker is momenteel bouwrijp gemaakt voor nieuwe woningbouw. De Akerdijkse Plassen zijn een nat natuurgebied, sedert 2003 in eigendom en beheer van Natuurmonumenten.

Doelstelling

Deze notitie is het verslag van een inventarisatie van de natuurwaarden van het onderzoeksgebied en omgeving. Het onderzoek fungeert als toetsteen om te bepalen of er vanuit het oogpunt van natuurbescherming juridische en/of planologische belemmeringen voor de voorgestelde ontwikkelingen zijn. Verder moet het informatie aanleveren voor het opstellen van de toelichting bij het bestemmingsplan.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de verwachten schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Vogels zijn bij ruimtelijke ingrepen alleen als broedvogel streng beschermd. Verder zijn van een beperkt aantal soorten de nesten jaarrond beschermd (categorie 1-5).

Natuurbeschermingswet

Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. Kort geleden is ook de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) afgerond. Het ligt in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2018 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt op vrijwillige basis.

De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Een dergelijke toets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig.

Het Staelduinse Bosch, onderdeel van het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen, in westelijke richting en Meijndel en Berkheide, eveneens Natura 2000-gebied, in noordwestelijke richting zijn de dichtstbijzijnde beschermde natuurgebieden. Het plangebied wordt hiervan gescheiden door tenminste 10 km breed, druk stedelijk gebied. Verondersteld mag worden dat er geen externe werking uitgaat van dit project, die deze gebieden ook daadwerkelijk bereikt. De nieuwe Natuurbeschermingswet heeft daarom geen (rechts)gevolgen voor dit plan.

EHS

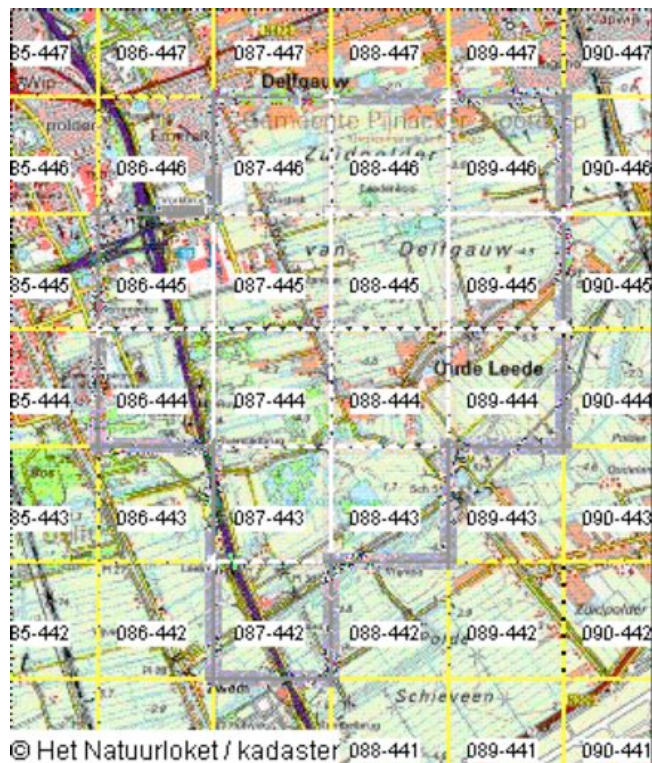
Kort geleden is de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) afgerond. Ook delen van het onderzoeksgebied zijn aangewezen als bestaand of gepland natuurgebied binnen de EHS. Dit zijn de Zuidpolder van Delfgauw (113,2 ha) en de Akerdijkse Plassen (142 ha). Het ligt in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2018 te verwerven, in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt op vrijwillige basis. De bescherming is niet juridisch maar planologisch. Alle ingrepen binnen de EHS worden getoetst aan het nee, tenzij-beginsel. Ook projecten, die buiten de EHS liggen, maar deze wel beïnvloeden worden hieraan getoetst.

2 Methode

De gegevens, die gebruikt zijn om de natuurwaarden te beschrijven betreffen verschillende soortengroepen en worden in de bijlagen gepresenteerd. De meeste waarnemingen zijn gedaan door Kees Mostert in zijn hoedanigheid als natuuronderzoeker van de provincie Zuid-Holland.

In de Zuidpolder van Delfgauw, omgeving van recreatiegebied Ruyven, de Akerdijkse Plassen en Oude Leede zijn gegevens verzameld over 14 km-hokken. Dit zijn de km-hokken (Amersfoort-coördinaten) 87-

442, 87-443, 88-443, 86-444, 87-444, 88-444, 89-444, 86-445, 87-445, 88-445, 89-445, 87-446, 88-446 en 89-446 (zie figuur 2). De gegevens zijn afkomstig van de periode 2005-2010.

figuur 2: kilometerhokken onderzoeksgebied

De gebieden zijn niet systematisch geïnventariseerd op de betreffende diergroepen. Er zijn echter naar verwachting nagenoeg geen soorten gemist binnen de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, dagvlinders, libellen en sprinkhanen.

Voor weidevogels en vleermuizen is in 2010 aanvullend veldonderzoek verricht, omdat er in het onderzoeksgebied onvoldoende recente (vanaf 2005) gegevens beschikbaar waren.

Er zijn geen floristische gegevens verzameld anders dan de op internet beschikbare vegetatieopnamen¹. Dit betreft opnamen, die in opdracht van de provincie Zuid-Holland en het onderzoeksinstituut Alterra-Wageningen zijn gemaakt in de jaren 1979-1999.

Het onderzoeksgebied in ruime zin omvat dus 14 kilometerhokken met een gezamenlijke oppervlakte van 1.400 ha. Het eigenlijke onderzoeksgebied is nauwer begrensd en heeft een oppervlakte van ca. 800 ha (zie figuur 1).

¹ www.natuurloket.nl

3 Resultaat

Vaatplanten

In de betreffende km-hokken komen alleen algemeen beschermde (categorie 1) plantensoorten voor. Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze categorie soorten sedert 2005 vrijstelling. Voor de overtreding van artikelen 8 t/m 13 hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Voorbeelden van deze algemeen beschermde soorten zijn Zwanenbloem en Dotterbloem in de sloten en Brede wespenorchis en Gewone vogelmelk in het bosplantsoen van het plangebied. Alleen in kilometerhok 86-444 komt een strenger beschermde (categorie 2 en 3) beschermde soort voor. Waarschijnlijk betreft dit Tongvaren op het terrein van het Waterloopkundig laboratorium. Deze locatie is buiten het eigenlijke onderzoeksgebied gelegen.

(of Gele helmsbloem op muur of tussen plaveisel bij oude boerderij?)

Het plangebied is floristisch tamelijk arm. Dit geldt ook voor het natuurgebied Ackerdijkse Plassen. Het aantal bedreigde of zeldzame vaatplantensoorten is beperkt. Minder algemene soorten betreffen vooral slootplanten. Voorbeelden hiervan zijn Watergentiaan, Mattenbies, Heen, Stomphoekig sterrenkroos, Watergras, Holpijp, Stijve en Fijne waterranonkel, Water- en Pijptorkruid, Kleine egelskop, Moeraszoutgras, Zannichellia, Kleine en Grote watereppe.

In brede en zandige bermen komen enkele minder algemene en/of bedreigde (stroomdal)graslandplanten als Kamgras, Veldgerst, Veldlathyrus, Goudhaver, Zeepkruid en Gele morgenster voor.

Broedvogels

Weidevogels

Methode

De Zuidpolder van Delfgauw en aangrenzende graslanden werden in het voorjaar van 2010 geïnventariseerd op weidevogels. Er is geïnventariseerd volgens de SOVON-normen (vier bezoeken in de periode april t/m juni). Het compensatiegebied langs de provinciale weg (N470) is buiten beschouwing gelaten omdat deze al in een ander kader wordt geteld. De gegevens hiervan zullen later worden bijgevoegd.

Onder 'weidevogels' zijn vogelsoorten verstaan die broeden in het graslandgebied en de sloten en vaarten. Dit zijn alle eendensoorten (m.u.v. Wilde eend), Patrijs, Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur, Veldleeuwerik, Graspieper en Gele kwikstaart. De meeste hiervan staan op de rode lijst van in Nederland bedreigde broedvogelsoorten (zie bijlage 2). Naast de weidevogels zijn ook de ganzen meegenomen omdat deze weinig extra inspanning kosten en de laatste jaren in toenemende mate in de belangstelling staan. Er werden enkele kleine graslandgebieden aangrenzend aan het aangegeven onderzoeksgebied op weidevogels geïnventariseerd, omdat dit qua route en tijdsinspanning mogelijk was.

Er werden bezoeken gebracht op 2 april, 28 april, 20 mei, 30 mei, 21 en 22 juni.

Voor de Ackerdijkse Plassen zijn gegevens beschikbaar van 2009 (Natuurmonumenten). In 2010 is dit gebied opnieuw geteld door vrijwilligers. Ook deze gegevens zijn nog niet beschikbaar en zullen later worden bijgevoegd.

Resultaat

In onderstaande tabel zijn de resultaten per deelgebied weergegeven. Deelgebieden D, G en H liggen niet in het plangebied, maar grenzen hier wel aan.

Figuur 3 toont de ligging van de deelgebieden.

figuur 3: deelgebieden weidevogelonderzoek (a-h), deelgebieden waarvan de gegevens nog niet of ten dele beschikbaar zijn (n), recreatiegebied Ruyven (r) en het bebouwingslint van Oude Leede

- A = graslandstrook tussen bebouwing en recreatiegebied Ruyven
- B = graslanden tussen Ruyven en Ackerdijkse Plassen
- C = graslandstrook tussen Ackerdijkse Plassen en Bovenmolenweg
- D = graslandstrook ten noorden van de provinciale weg
- E = zuidwest hoek Zuidpolder van Delfgauw (ten zuiden van de eendenkooi)
- F = zuidoosthoek Zuidpolder van Delfgauw (ten zuiden van de eendenkooi)
- G = grasland ten zuiden van de Groene Kade
- H = graslandstrook tussen rijksweg en Ackerdijkse Plassen

	A	B	C	D	E	F	G	H	TOT
Grauwe gans	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Canadese gans	8	3	-	2	3	9	3	2	30
Nijlgans	1	1	-	1	1	1	1	1	7
Krakeend	1	1	-	2	3	3	-	-	10
Slobeend	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Zomertaling	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Kuifeend	1	-	-	1	1	-	-	-	3
Patrijs	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Scholekster	2	2	2	4	7	8	2	1	28
Kievit	5	6	4	8	10	16	2	1	52
Grutto	1	1	1	5	1	3	-	-	12
Tureluur	1	-	-	1	1	3	-	-	6
Kluut	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Kleine plevier	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Visdief	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Veldleeuwerik	-	-	-	-	-	2	-	-	2
Graspieper	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Gele kwikstaart	-	-	-	-	-	-	-	-	0

De aantallen weidevogels in de onderzochte delen zijn in vergelijking met een inventarisatie in 1999 schrikbarend achteruit gegaan. Dit geldt vooral voor soorten als grutto en tureluur, maar feitelijk voor bijna alle soorten.

In het onderzoeksgebied werden 2 zingende Veldleeuweriken opgemerkt (in de zuidoosthoek van de Zuidpolder). Er was in mei tevens een Graspieper aanwezig, maar deze voldoet niet aan het criterium voor een territorium. Gele kwikstaarten (anders dan doortrekkers) werden in het geheel niet gevonden.

Meer bijzondere soorten hadden betrekking op Zomertaling (1 paar), Patrijs (1 paar), Kluut (2 paar) en Kleine plevier (1 paar). Deze waren allemaal aanwezig in (de omgeving van) de moerasstrook tussen de boerderijen Overgauw en Wilhelminaburg (deelgebied F).

Hieronder staan de gegevens van eerder onderzoek (2008 en 2009) van het compensatiegebied N470 (Tauw, 2010) (deelgebied n langs de N470 in figuur 3).

	2008	2009
Knobbelzwaan	-	1
Bergeend	3	5
Krakeend	x	x
Wilde eend	x	x
Slobeend	-	7
Zomertaling	-	-
Kuifeend	6	8
Scholekster	6	5
Kievit	40	37
Kleine plevier	-	-
Grutto	7	9
Tureluur	17	10
Watersnip	-	1
Veldleeuwerik	1	1

Graspieper

-

-

Broedvogels recreatiegebied Ruyven

In het broedseizoen van 2010 werden door Kees Mostert in recreatiegebied Ruyven 34 broedvogelsoorten vastgesteld. De graslanden tussen de bosstroken werden ook meegenomen; hier werden echter geen weidevogels meer aangetroffen.

Soorten als Buizerd, Grote bonte specht, Zwartkop, Vink en Boomkruiper wijzen erop dat de bosstroken steeds meer een bosvogelontwikkeling krijgen in plaats van struikbroeders als Heggemus, Fitis en Tuinfluiter.

Fuut	1
Canadese gans	2
Nijlgans	2
Wilde eend	4
Krakeend	1
Kuifeend	1
Buizerd	1
Torenavalk	1
Fazant	3
Waterhoen	1
Meerkoet	5
Holenduif	1
Houtduif	8
Bosuil	1
Halsbandparkiet	2
Grote bonte specht	2
Winterkoning	8
Heggemus	1
Roodborst	3
Merel	5
Zanglijster	2
Tjiftjaf	4
Fitis	9
Zwartkop	8
Tuinfluiter	5
Staartmees	2
Pimpelmees	2
Koolmees	5
Boomkruiper	1
Zwarte kraai	5
Vlaamse gaai	1
Ekster	4
Vink	4
Putter	1

Overige broedvogels

In de groenstroken langs de Zuidpolder van Delfgauw werd door Kees Mostert in 2010 de aanwezigheid van de volgende soorten genoteerd.

Fuut
Knobbelzwaan
Buizerd
Sperwer (?)
Torenavalk
Fazant

Waterhoen
Meerkoet
Holenduif
Houtduif
Turkse tortel
Steenuil
Koekoek
Grote bonte specht
Witte kwikstaart
Boerenwaluw
Huiswaluw
Winterkoning
Heggenus
Roodborst
Merel
Zanglijster
Kleine karekiet
Bosrietzanger
Zwarte roodstaart
Grasmus
Tjiftjaf
Fitis
Spotvogel
Staartmees
Pimpelmees
Koolmees
Boomkruiper
Ringmus
Huismus
Spreeuw
Kauw
Vlaamse Gaai
Ekster
Zwarte kraai
Vink
Groenling
Putter
Kneu
Rietgors

Er zijn later in het seizoen twee territoria van Spotvogels gehoord. De Grauwe vliegenvanger is echter niet meer aangetroffen. Er zijn enkele waarnemingen gedaan van een langs vliegende Sperwer in juni. Mogelijk is een territorium aanwezig in de eendenkooi van de Zuidpolder van Delfgauw.

In de bijgeleverde excel-bestanden is aangegeven in welk kilometerhok de betreffende soort is waargenomen (x = aanwezig als broedvogel en een aantalsschatting per klasse indien dat mogelijk was). **Belangrijk** hierbij is dat deze gegevens niet compleet zijn omdat deze alleen als 'bijvangst' zijn genoteerd tijdens de veldbezoeken voor de weidevogels en vleermuizen. Bovendien is een groot deel van de bebouwde kom van Oude Leede in 2010 vrijwillig geïnventariseerd door Adrie van Heerden. Op het moment van schrijven waren deze gegevens (nog) niet uitgewerkt en dus ook nog niet beschikbaar.

Tenslotte moet nog vermeld dat in de Zuidpolder op 5 lokaties broedgevallen van de Steenuil bekend zijn. Deze zijn verzameld door de steenuilenwerkgroep en bij de gemeente bekend².

² schriftelijke mededeling Michel Barendse, beleidsmedewerker ecologie, afdeling Beheer Openbare Ruimte, Gemeente Pijnacker-Nootdorp

Wintervogels

De bijgevoegde excelbestanden tonen de meer constante wintergasten en doortrekkers per deelgebied. De restanten open grasland zijn te klein om ook daadwerkelijk van betekenis te kunnen zijn voor watervogels. De deelgebieden worden wel bezocht door zangvogels als Koperwiek en Kramsvogel.

Zoogdieren

Vleermuizen

Methode

Vleermuizen zijn opgespoord door gebruik van een bat-detector. Hiertoe is alle bestaande en toegankelijke infrastructuur meerdere malen in de nacht bezocht. Er zijn vier bezoeken aan het onderzoeksgebied gebracht. Er werd op diverse plaatsen gepost in de schemering (ook buiten het onderzoeksgebied) om na te gaan waar de vleermuizen vandaan komen.

Er zijn tijdens het veldonderzoek vier soorten vleermuizen aangetroffen, namelijk Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger. Het overgrote deel van het onderzoeksgebied is gedurende vier bezoeken geïnventariseerd in het zomerhalfjaar van 2010, zoveel mogelijk vanaf de bestaande infrastructuur. Hier en daar zijn enkele insteken gemaakt in het graslandgebied (alleen met toestemming van de eigenaar). Dit leverde echter geen aanvullende waarnemingen op. Van de westrand van de Akerdijkse Polder en de Akerdijkse Plassen waren recent al voldoende gegevens verzameld in 2007.

Westdeel onderzoeksgebied	30 april 2010
Oostdeel onderzoeksgebied	01 mei 2010
Westdeel onderzoeksgebied	20 mei 2010
Oostdeel onderzoeksgebied	22 mei 2010

Resultaat

Het onderzoeksgebied is over het algemeen genomen een tamelijk marginaal gebied voor vleermuizen. Verblijfplaatsen/kolonies lijken niet aanwezig en de dichtheid aan foeragerende dieren is gemiddeld tamelijk laag (met uitzondering van de groenstrook langs de rijksweg).

De Gewone dwergvleermuis is hier en daar aanwezig in het onderzoeksgebied. In het voorjaar (en najaar) zijn hier en daar ruige dwergvleermuizen aanwezig. De Laatvlieger is alleen aangetroffen boven een groenstrook langs de rijksweg en – net buiten het onderzoeksgebied- boven de Wilgenplas bij Pijnacker. Eenmaal werd hier tevens een Rosse vleermuis gehoord.

De gewone dwergvleermuizen vliegen vanuit Pijnacker (o.m. Koningshof) deels via watergangen naar Oude Leede. In de Zuidpolder van Delfgauw zelf zijn geen verblijfplaatsen gevonden. Laatvliegers vliegen vanuit Pijnacker naar de Wilgenplas en zijn verder niet in dit gebied waargenomen.

De Gewone dwergvleermuis foerageert vooral in de omgeving van water en bomen in de bebouwde kom en bewoningsstroken. Ruige dwergvleermuizen ontbreken nagenoeg in de zomermaanden maar zijn talrijk in de nazomer en herfst. Het betreffen vooral dieren op migratie uit landen ten noordoosten van Nederland. De Laatvlieger is af en toe aanwezig in het oostelijke deel van de polder. Rosse vleermuizen foerageren vooral boven open water en komen uit de landgoederenzonde tussen Den Haag en Wassenaar. De laatste jaren neemt het aantal waarnemingen van foeragerende dieren in deze omgeving toe.

In de Akerdijkse Plassen is het aantal foeragerende vleermuizen lager dan je zou verwachten op basis van de geschiktheid van het terrein. Dit komt doordat er kennelijk geen kolonies in de nabije omgeving zijn waar vanuit de dieren naar het gebied toe vliegen om er te jagen.

	West 30 april	Oost 01 mei	West 20 mei	Oost 22 mei
Gewone dwergvleermuis	18	8	16	8
Ruige dwergvleermuis	6	3	-	-
Laatvlieger	1	-	-	3
Rosse vleermuis	-	-	-	1

	Zuidpolder van Delfgauw	Ruyven	Ackerdijkse Plassen
Gewone dwergvleermuis	8	18	8
Ruige dwergvleermuis	3	6	2
Laatvlieger	-	1	3
Rosse vleermuis	-	-	5

Overige zoogdieren

Waarnemingen van zoogdieren zijn vooral gebaseerd op toevallige vangsten en vondsten. Er heeft geen specifiek onderzoek met vallen plaatsgevonden. Er zijn enige braakbalanalyses van kerkuil en ransuil van het gebied bekend, echter niet meer in de jaren 2005-2010. De overige waarnemingen van kleine zoogdieren zijn beperkt tot zichtwaarnemingen, verkeersslachtoffers en/of sporen (zoals molshopen en keutels). Hoewel het onderzoeksgebied niet volledig is onderzocht, is het niet waarschijnlijk dat er soorten zijn gemist.

Egel (*Erinaceus europaeus*)

Er zijn enkele waarnemingen van egels in het onderzoeksgebied. Het gaat hierbij vooral om verkeersslachtoffers en zichtwaarnemingen. De soort komt vooral voor in het recreatiegebied Ruyven en het moerasbos van de Ackerdijkse Plassen. Hier en daar worden meldingen gedaan in de tuinen in de bebouwde kom van Oude Leede. In het open veenweidegebied ontbreekt de soort grotendeels.

Gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*)

De gewone bosspitsmuis is talrijk aanwezig in de Ackerdijkse Plassen. Ook in de omgeving van Ruyven is de soort aangetroffen. Naar verwachting komt de soort op meer plaatsen voor, vooral in de kleine overhoekjes in het veenweidegebied. In de delen met veel bebouwing is de soort waarschijnlijk niet aanwezig (vanwege concurrentie met de huisspitsmuis).

Dwergspitsmuis (*Sorex minutus*)

Een kleine populatie komt voor in de Ackerdijkse Plassen (herhaaldelijk in braakballen). Vanaf 2005 zijn er echter geen braakballen meer geanalyseerd in deze omgeving. Het is aannemelijk dat de soort hier nog wel aanwezig is.

Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*)

De waterspitsmuis is in het verleden een enkele maal aangetroffen in braakballen van kerkuilen in de Ackerdijkse Plassen (voor 2005). Er zijn geen nieuwe meldingen van de soort sindsdien (hoewel er wel onderzoek heeft plaatsgevonden met inloopvallen). Het is de vraag of de soort momenteel nog voorkomt in dit onderzoeksgebied.

Huisspitsmuis (*Crocidura russula*)

Er zijn enkele meldingen van zowel omgeving Ruyven, Akerdijkse Plassen als de Zuidpolder van Delfgauw. Uit de verzamelde braakballen van kerkuil blijkt dat de soort algemeen voorkomt in deze omgeving. De soort is grotendeels gebonden aan menselijke behuizingen, ruderaire terreinen en andere droge terreinen met veel dekking zoals boerenerven, boerengeriefbosjes, wegbermen en kleine bosjes.

Tegenwoordig komt de soort in grote delen voor van Zuid-Holland. De soort neemt de laatste jaren sterk in aantal toe in de omgeving van de Zuidpolder en profiteert van de toenemende verstedelijking.

Mol (*Talpa europaea*)

De mol komt nog steeds zeer talrijk en algemeen voor in het onderzoeksgebied en is in iedere km-hok aangetroffen. Er is geen reden om aan te nemen dat mollen hier minder of meer talrijk voorkomen van in andere delen van provincie Zuid-Holland.

Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)

Er zijn geen waarnemingen bekend van deze soort in het onderzoeksgebied vanaf 2005.

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistellus*)

Er werden in totaal 26 foeragerende dieren in het voorjaar opgemerkt. Daarnaast waren in 2007 boven de Akerdijkse Plassen 8 exemplaren vastgesteld. De dieren foerageren vooral boven watergangen in de beschutting van bomen en gebouwen. In open veenweidegebied wordt doorgaans nauwelijks gefoerageerd omdat dit open landschap weinig geschikt is voor deze soort. Op nachten met weinig wind zullen er relatief meer dieren zich in open omgeving bevinden om er te jagen. De gewone dwergvleermuis komt talrijk voor in provincie Zuid-Holland.

Er zijn geen aanwijzingen voor kraamkolonies in het onderzoeksgebied. Wel zijn mogelijk enige individuele dieren (mannetjes) aanwezig in de bebouwingslint rond de Zuidpolder van Delfgauw (zowel in het winterhalfjaar als in het zomerhalfjaar). Deze zijn echter alleen op te sporen door bij ieder gebouw afzonderlijk de posten in de schemering.

In Pijnacker zijn wel een of enkele kraamkolonies bekend. Deze dieren vliegen deels naar de Delftse Hout om er te foerageren. Enige dieren zullen ook de bebouwingslinten volgen naar Oude Leede om er te foerageren boven beschutte watergangen.

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Er werden in totaal 9 foeragerende dieren in het voorjaar opgemerkt. Tijdens een eerdere inventarisatie van de Akerdijkse Plassen waren 2 foeragerende dieren aanwezig. Van de Ruige dwergvleermuis zijn in het "trekseizoen" diverse waarnemingen bekend. De soort is een migrant die vooral in het najaar en voorjaar plaatselijk talrijk aanwezig is in het onderzoeksgebied. In de zomermaanden is de soort vrijwel afwezig. De soort overwintert in en om gebouwen en is tamelijk talrijk in Zuid-Holland. Dieren maken zowel in het najaar als in de winter gebruik van oude knotwilgen.

Naar verwachting zal de soort hier en daar overwinteren in/bij gebouwen (vaak tussen opgestapeld hout) in Oude Leede. Meestal gaat het dan om solitaire dieren.

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Er werden maximaal drie foeragerende dieren opgemerkt bij de Wilgenplas, net buiten het onderzoeksgebied. In de Akerdijkse Plassen zijn in het zomerhalfjaar zo nu en dan enkele foeragerende exemplaren aanwezig (tot maximaal drie exemplaren). Langs de groenstrook van de rijksweg werd 1 foeragerend exemplaar gehoord.

Er is geen aanwijzing bekend voor de aanwezigheid van een kraamkolonie in de ruime omgeving van het onderzoeksgebied. Ook werden er geen vliegroutes vastgesteld.

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

In het voorjaar werd een dier gehoord boven de Wilgenplas. In de Akerdijkse Plassen zijn tot nu toe maximaal vijf foeragerende dieren in het gebied vastgesteld. De dieren zijn waarschijnlijk afkomstig van de landgoedbossen in Rijswijk en Voorburg. Er lijkt er op dat de soort in deze omgeving toeneemt en steeds vaker wordt gezien. Er zijn echter geen aanwijzingen voor vestiging in de omgeving, hoewel dit eventueel mogelijk zou kunnen zijn in landgoed De Tempel, ten zuiden van het onderzoeksgebied..

Haas (*Lepus europaeus*)

De Haas komt nog steeds overal voor in het graslandgebied. Ook de graslanden langs en tussen glastuinbouw worden gebruikt, omdat deze vaak relatief rustig zijn. Het aantal hazen is niet erg groot. Er werden maximaal 12 exemplaren gezien tijdens de weidevogel-rondes.

Woelrat (*Arvicola terrestris*)

Er zijn slechts enkele waarnemingen bekend in het onderzoeksgebied. Uit gegevens van de Muskusrattenbestrijding blijkt dat de woelrat veel talrijker in deze omgeving voorkomt dan het aantal waarnemingen doen vermoeden. De soort komt talrijk voor in provincie Zuid-Holland. Wel is de soort maar zeer beperkt aanwezig in de bebouwde kom.

Muskusrat (*Ondatra zibethicus*)

Uit gegevens van de Muskusrattenbestrijding blijkt dat de Muskusrat voorkomt in het onderzoeksgebied. Nadere gegevens hierover ontbreken. De soort komt talrijk voor in provincie Zuid-Holland.

Veldmuis (*Microtus aralis*)

De Veldmuis is een zeer talrijke soort in het onderzoeksgebied, hoewel er niet veel geregistreerde waarnemingen van deze soort zijn. In het voorjaar van 2010 werden op diverse plaatsen gangenstelsels van deze soort gezien, plaatselijk in het grasland maar vooral in bermen.

Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)

De Bosmuis, is na de Veldmuis de talrijkste muizensoort in het onderzoeksgebied. Er zijn enkele vondsten en vangsten van de soort in het onderzoeksgebied. De Bosmuis komt talrijk voor in Zuid-Holland in diverse landschapstypen.

Dwergmuis (*Mycromys minutus*)

Er zijn enkele vondsten en vangsten van de soort in het onderzoeksgebied. In de Akerdijkse Plassen in de soort talrijk aanwezig. Naar verwachting komt de soort plaatselijk voor in de omgeving van de Zuidpolder van Delfgauw en Ruyven (voornamelijk in rietstroken).

Huismuis (*Mus domesticus*)

Er zijn diverse meldingen uit huizen bekend. De huismuis is hier en daar aanwezig in boerderijen en in de bebouwingstrook van Oude Leede.

Bruine rat (*Rattus norvegicus*)

Uit het onderzoeksgebied zijn enkele verkeersslachtoffers bekend. Ongetwijfeld komt de soort algemeen voor in het onderzoeksgebied.

Wezel (*Mustela nivalis*)

Van de Wezel zijn enkele waarnemingen bekend van zowel de Akerdijkse Plassen als de Zuidpolder van Delfgauw. Het aantal meldingen lijkt af te nemen in de omgeving.

Hermelijn (*Mustela erminea*)

In de Akerdijkse Plassen in een kleine populatie aanwezig van deze soort. In Oude Leede en de Zuidpolder van Delfgauw zijn enkele waarnemingen bekend.

Bunzing (*Mustela putorius*)

Ook van de bunzing is in de Akerdijkse Plassen een kleine populatie aanwezig. In Oude Leede en de Zuidpolder van Delfgauw zijn enkele waarnemingen bekend.

Vos (*Vulpes vulpes*)

Er zijn enkele vossen(burchten) aanwezig in de Akerdijkse Plassen. Er worden steeds meer zwervers gezien in de Zuidpolder van Delfgauw en de omgeving van Ruyven.

Amfibieën

In het onderzoeksgebied zijn vijf soorten amfibieën aangetroffen. Het gaat om Kleine watersalamander, Bruine kikker, Gewone pad, Middelste groene kikker en Grote groene kikker. Het zijn algemeen voorkomende amfibieënsoorten.

Een aantal nieuwe waarnemingen werden verzameld tijdens weidevogelinventarisatie in het voorjaar van 2010. De waarnemingen van Grote groene en Middelste groene kikker zijn gebaseerd op geluidswaarnemingen tijdens nachtelijke vleermuisexcursies.

De meldingen van kleine watersalamander zijn onvolledig aangezien er geen vangpogingen in het water zijn ondernomen. De waarnemingen zijn uitsluitend gebaseerd op toevallige vondsten (verkeerslachtoffers e.d.).

Dagvlinders

In de Akerdijkse Plassen zijn zeventien soorten dagvlinders aanwezig. Soorten als Zwartsprietdikkopje, Groot dikkopje, Kleine vuurvlinder, Hooibeestje en Bruin zandoogje komen in deze omgeving slechts zeer plaatselijk voor.

Het intensieve landbouwgebied op klei is uitgesproken arm aan soorten. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat de wegbermen over het algemeen tamelijk smal en soortenarm zijn. Er zijn waarnemingen van twaalf soorten, namelijk Klein koolwitje, Groot koolwitje, Klein geaderd witje, Atalanta, Kleine vos, Dagpauwoog, Icarusblauwtje, Boomblauwtje, Argusvlinder en Citroenvlinder. De Gehakelde aurelia en Bont zandoogje zijn nieuwkomers.

Libellen

In de overzichtstabel zijn soort, coördinaten, datum en/of jaar, aard van de waarneming en de methode vermeld. Enige aanvullende waarnemingen werden verzameld tijdens de weidevogelinventarisatie in het voorjaar van 2010.

In de Akerdijkse Plassen zijn negentien soorten libellen aangetroffen. De waarnemingen hebben betrekking op Lantaarntje, Kleine en Grote roodoogjuffer, Houtpantserjuffer, Gewone pantserjuffer, Variabele waterjuffer, Grote keizerlibel, Paardenbijter, Glassnijder, Vroege glazenmaker, Blauwe glazenmaker, Gewone oeverlibel, Platbuik, Viervlek en vijf soorten heidelibellen.

In de Zuidpolder van Delfgauw en omgeving van Ruyven werden in totaal elf soorten libellen aangetroffen. Dit zijn Lantaarntje, Kleine en Grote roodoogjuffer, Houtpantserjuffer, Variabele waterjuffer, Paardenbijter, Blauwe glazenmaker, Gewone oeverlibel, en drie soorten heidelibellen. De waarnemingen van heidelibellen hebben veelal betrekking op verdrifting. De meeste andere soorten planten zich met zekerheid voort in het agrarische gebied. Het gebied heeft zeer voedselrijk water en is lichtbrak en daarom tamelijk arm aan soorten.

In de kleine poldersloten zijn vooral Lantaarntje en af en toe Gewone oeverlibel en Kleine roodoogjuffer te vinden. Boven de brede watergangen komen vooral Grote roodoogjuffer, Paardenbijter en Gewone oeverlibel voor. Houtpantserjuffer en Paardenbijter komen veel voor in de bebouwde kom. De meest geschikte biotopen betreffen sloten of slootjes met een hoge bedekking aan grote egelskop en andere helofyten. Deze zijn schaars aanwezig in het onderzoeksgebied.

Sprinkhanen

Er komen enkele algemene soorten sprinkhanen voor in het onderzoeksgebied. De Grote groene sabelsprinkhaan breidt zich uit door uitbreiding bosjes en maïsteelt. Ook de Struiksprinkhaan lijkt zich uit te breiden. In de Akerdijkse Plassen komt ook het Zeggendoorntje voor.

4 Conclusie

natuurwaarde

De natuurwaarden van het onderzoeksgebied zijn tamelijk groot. Deze concentreren zich in de Akerdijkse Plassen. Dit bestaand natuurgebied is vooral heel divers. Belangrijke soortengroepen zijn moerasvogels, weidevogels, wintergasten, grondgebonden zoogdieren, dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Enkele bijzondere vertegenwoordigers zijn Roerdomp (nog niet als broedvogel), Watersnip, Kemphaan (alleen als doortrekker), Waterspitsmuis (na 2005 niet meer waargenomen), Hermelijn, Groot dikkopje, Glassnijder en Zeggendoortje.

Ook de samenstelling van de flora en fauna van het recreatiegebied Ruyven is divers. Wat betreft de broedvogels is vooral het steeds groter aandeel bosvogels opvallend. Echt bijzondere soorten ontbreken overigens.

Wat betreft de nieuwe natuur is vooral de moerasstrook tussen de boerderijen Wilhelminaburg en Overgauw natuurrijk. Hier broeden een aantal bijzondere moeras- en weidevogels zoals Kleine plevier, Zomertaling, Patrijs en Kluut. Verbazend is verder de geringe kwaliteit van het weidevogelgebied achter boerderij Veelust.

Verspreid over het gebied komen nog steeds bijzondere weide- en boerenerfvogels voor. De meeste hiervan hebben zowel landelijk gezien als in het gebied zelf een bedreigd bestaan. Te noemen soorten zijn Slobeend, Zomertaling, Patrijs, Grutto, Tureluur, Veldleeuwerik, Graspieper, Watersnip, Torenvalk, Steenuil, Spotvogel, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Huismus, Ringmus, Kneu. De dichtheid van deze soorten gaat nog steeds achteruit vanwege de rationalisatie van de landbouw en in het plangebied vooral vanwege de oprukkende verstedelijking. Dit betreft niet alleen de verdichting met kassen en woningen maar ook aspecten als de toegenomen paardenhouderij en bosaanleg.

Bijlage 1 geeft een opsomming van de diersoorten met een habitat in het onderzoeksgebied (per deelgebied). De vogels (broedvogels, doortrekkers en wintergasten) zijn hierin niet meegenomen. De broedvogels en wintergasten/doortrekkers staan wel per kilometerhok vermeld in de bijgeleverde excel-bestanden

In het onderzoeksgebied komen de volgende vogels met een jaarrond beschermde verblijfplaats/nest voor: Buizerd, Havik, Huismus, Sperwer, Steenuil (categorie 1-4). Broedvogelsoorten met min of meer vaste nesten, maar met een zekere flexibiliteit als dit nest verloren gaat, waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar die wel geïnventariseerd moeten worden, in het gebied zijn: Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Boomkruiper, Bosuil, Ekster, Grote bonte specht, Huiszwaluw, Koolmees, Pimpelmees, Spreeuw, Torenvalk, Zwarte kraai en Zwarte roodstaart.

Buiten de broedvogels komen er weinig strenger beschermde (categorie 2 en 3) soorten voor. Dit zijn buiten de 4 vleermuissoorten alleen 2 vissoorten, t.w. Bittervoorn en Kleine modderkruiper. De verspreiding hiervan is niet onderzocht.

natuurtoets

Het bestemmingsplan is vooral conserverend. Qua ruimtelijke ingrepen laat het alleen de sloop van enkele kassen en de bouw van enkele woningen hiervan in de plaats toe. Verder kan in het gebied rond de eendenkooi de bestemming agrarisch worden omgezet naar natuur. Over deze ingrepen kan het volgende gezegd worden:

- Eventueel te slopen kassen zijn geen verblijfplaats van strenger (categorie 2 en 3) beschermde soorten.
- Ze herbergen ook geen nesten van broedvogels al dan niet jaarrond beschermd.
- De functieverandering (van glastuinbouw naar wonen) heeft geen invloed op de in de omgeving liggende EHS-natuurgebieden. De externe werking van de sloop van de kassen, de nieuwbouw van enkele woningen en het woongebruik is te gering om de wezenlijke waarden en kenmerken van deze verderop gelegen (> 0,5 km) gebieden te beïnvloeden.
- De nieuwe natuur die ontwikkeld kan worden binnen dit bestemmingsplan betreft weidevogelgrasland. Hiervoor is geen grondverzet nodig. De verhoging van het slootpeil dat hiervoor wel nodig is, pakt waarschijnlijk vooral positief uit voor beide (streng) beschermde vissoorten.

vervolg

De belangrijkste natuurwaarden van de Zuidpolder worden vertegenwoordigd door de bedreigde broedvogels van weide en boerenerf. Deze groep heeft het zwaar door de oprukkende verstedelijking en de rationalisatie in de landbouw. Dit bestemmingsplan laat geen verdere verstedelijking toe. Verder maakt het de omvorming van productiegrasland naar weidevogelgrasland mogelijk. Dat zijn positieve zaken. Toch blijft waakzaamheid geboden. De oprukkende paardenhouderij kan deze positieve ontwikkeling namelijk wreed doorkruisen. Paarden vragen een betere drooglegging. Paarden (en ruiters) zorgen ook voor verstoring en staan vaak met velen in de wei. Tenslotte is het erf van een manage zelden natuurvriendelijk. Dergelijke zaken zijn moeilijk in een bestemmingsplan te regelen. Voorgesteld wordt daarom hiervoor (waar en hoe paarden houden) een (pro)actief gemeentelijk beleid te formuleren.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Soorten per deelgebied

BIJLAGE 1: SOORTENLIJST VAN AANGETROFFEN DIERSOORTEN IN HET ONDERZOEKSGBIED**X = populatie****O = incidenteel**

	Zuidpolder van Delfgauw	Ruyven	Ackerdijkse Plassen
Zoogdieren			
Egel	X	X	X
Gewone bosspitsmuis	X	X	X
Huisspitsmuis	X	X	X
Mol	X	X	X
Meervleermuis	-	-	O
Gewone dwergvleermuis	X	X	X
Ruige dwergvleermuis	X	X	X
Laatvlieger	X	X	X
Rosse vleermuis	-	-	X
Haas	X	X	X
Woelrat	X	X	X
Muskusrat	X	X	X
Veldmuis	X	X	X
Bosmuis	X	X	X
Dwergmuis	X	X	X
Huismuis	X	X	X
Bruine rat	X	X	X
Wezel	X	X	X
Hermelijn	X	-	X
Bunzing	X	X	X
Vos	X	X	X
Amfibieën			
Gewone pad	X	X	X
Grote groene kikker	X	X	X
Middelste groene kikker	X	X	X
Bruine kikker	X	X	X
Kleine watersalamander	X	X	X
Dagvlinders			
Zwartsprietdikkopje	-	-	X
Groot dikkopje	-	-	X
Klein koolwitje	X	X	X
Groot koolwitje	X	X	X
Klein geaderd witje	X	X	X
Citroenvlinder	X	X	X
Gehakkelde aurelia	X	X	X
Atalanta	X	X	X
Kleine vos	X	X	X
Dagpauwoog	X	X	X
Kleine vuurvlinder	-	-	X
Icarusblauwtje	X	X	X
Boomblauwtje	X	X	X

Argusvlinder	X	X	X
Bont zandoogje	X	-	X
Bruin zandoogje	-	-	X
Hooibeestje	-	-	X

Libellen

Houtpantserjuffer	X	X	X
Gewone pantserjuffer	-	-	X
Lantaarntje	X	X	X
Kleine roodoogjuffer	X	X	X
Grote roodoogjuffer	X	X	X
Variabele waterjuffer	X	X	X
Paardenbijter	X	X	X
Glassnijder	-	-	X
Vroege glazenmaker	-	-	X
Blauwe glazenmaker	X	X	X
Grote keizerlibel	-	-	X
Gewone oeverlibel	X	X	X
Platbuik	-	-	X
Viervlek	-	-	X
Steenrode heidelibel	X	X	X
Bruinrode heidelibel	X	X	X
Bloedrode heidelibel	X	X	X
Geelvlakheidelibel	-	-	X
Zwarte heidelibel	-	-	O

Sprinkhanen

Bruine sprinkhaan	X	X	X
Kustsprinkhaan	X	X	X
Rietsprinkhaan	X	X	X
Grote groene sabelsprinkhaan	X	X	X
Struiksprinkhaan	-	X	X
Zeggedoorntje	-	-	X